

Nr 276.

Av herr **Hansson, Sigfrid**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder.

Genom proposition nr 31 till årets riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder.

Till stridsåtgärd räknas i lagförslaget bl. a. uppsägning av arbetsavtal. Dylik stridsåtgärd torde vanligast komma till användning på arbetsgivarsidan och därvid främst i syfte, som avses i 2—4 §§ eller 6 § 1 st.

Då det särskilda syftet ingår såsom ett nödvändigt moment i rekvisitet för uppsägningens rättsstridighet, men det å andra sidan tydligen är förenat med stora svårigheter för den uppsagde att förebringa bevisning om syftet ifråga, kan det befaras att förevarande lagbestämmelser icke komma att gentemot stridsåtgärder från arbetsgivares sida lämna det skydd som åsyftas. I landsorganisationens utlåtande över den s. k. trettonmannakommissionens till grund för propositionen liggande förslag heter det härom:

»Behovet av en kompletterande bestämmelse om skyldighet för arbetsgivare att vid anfordran uppgiva skäl för uppsägning av arbetsavtal gör sig även här starkt gällande. Att denna fråga rätteligen bör regleras i en lagstiftning om arbetsavtal utgör intet hinder för att provisoriskt inrymma en dylik bestämmelse i den nu förevarande lagstiftningen, i vilken den för övrigt, med hänsyn till det med densamma avsedda syftet att förhindra maskerade stridsåtgärder, väl försvavar sin plats. Det är svårt att inse, att några bärande skäl kunna åberopas mot en sådan bestämmelse.

Såsom härovan antytts är »§ 23» (av Svenska arbetsgivareföreningens stadgar) endast ett stadgemässigt fastslående av den rättsgrundsatsen, att ett arbetsavtal, slutet på obestämd tid, kan uppsägas utan angivande av skäl. »Denna grundsats», uttalar Undén (Från arbetsdomstolens praxis sid. 27) »är dock ej en rättsprincip av någon högre valör, vars upprätthållande utan vidare ter sig såsom ett betydelsefullt samhällsvärde.» Landssekreterariatet anser att, då den föreslagna lagstiftningen mot ekonomiska stridsåtgärder regelmässigt hänför uppsägning av arbetsavtal till de förbjudna stridsåtgärdernas område och därvid gör uppsägningens rättsstridighet beroende av skälen för densamma, det med hänsyn till en effektiv rättstillämpning är oundgängligt att uttryckligt angivande av dessa skäl kan av den uppsagde påfordras.

»Om såsom huvudregel vid ett icke tidsbestämt arbetsavtal gäller», heter det i arbetsdomstolens dom nr 100/1932, »att arbetsgivare, likaväl som arbetare, kan med iakttagande av uppsägningstid fritt uppsäga avtalet utan anförande av skäl — vilket sistnämnda innebär, att det bakomliggande motivet icke heller får rättsligen efterforskas — kan dock denna huvudregel på olika grunder lida vissa inskränkningar. Sålunda får arbetsgivaren icke begagna uppsägningsrätten för ett syfte, som strider mot lag eller goda seder. Därest ett sådant syfte skulle misstänkas, kan tydligen också anledningen till uppsägningen göras till föremål för en rättslig undersökning.»

Att på blotta misstankar om rättsstridigt syfte anhängiggöra rättegång är emellertid en vansklighets sak. Klart är åter att möjligheterna att bedöma, huru-

vida sådant syfte föreligger, skulle ställa sig helt annorlunda, om skäl för uppsägningen uttryckligen anförts. Anledningen att antaga rättsstridigt syfte är tydligen större, därest det kan visas att den uppgivna motiveringen är oriktig eller icke vinner stöd i de faktiska omständigheterna.

I viss mån vore skyldigheten att uppgiva skäl för uppsägning jämförlik med den redogörelseplikt, som beträffande massåtgärd föreskrives i 6 § av förslaget, och den kunde, liksom denna plikt, medverka till förhindrande av oöverlagda och förhastade stridsåtgärder. Men dess egentliga betydelse ligger icke häri utan i den möjlighet den bereder till förhindrande, i möjligaste mån, av lagstiftningens kringgående.

En bestämmelse i ämnet kunde lämpligen införas under avdelningen Allmänna bestämmelser, efter stadgandet om underrättelse- och redogörelseplikt.

Liksom beträffande redogörelse, som avses i 6 §, bör beträffande uppgift, varom här är fråga, gälla att den måste vara någorlunda fullständig, så att exempelvis uppgiven »olämplighet» icke tages för god utan att det framgår, i vilket särskilt avseende den uppsagde visat sig olämplig. Skriftlig form torde icke vara erforderlig, i varje fall icke med mindre skriftligt besked påfordras av den uppsagde.»

I propositionen yttrar departementschefen härom, särskilt med tanke på föreningsrättsskyddet:

»Jag delar en åsikt, som uttalats av landsorganisationen angående bevisningssvårigheterna, när individuella stridsåtgärder, innebärande kränkning av föreningsrätten, företagas mot arbetare. En föreskrift om skyldighet för arbetsgivare att vid anfordran uppgiva skäl för uppsägning av arbetsavtal skulle väl kunna något underlätta bevisningen. Dock torde en bestämmelse av denna art knappast kunna genomföras utan att samtidigt en mera genomgripande revision av arbetsrätten kommer till stånd. Jag vill i detta sammanhang erinra om att 1934 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 373) anhållit om en allsidig och förutsättningslös utredning rörande de åtgärder på föreningsrättens och arbetsrättens områden, som kunde vitagas i syfte att rättsligen utbilda arbetsgivarnas och arbetarnas fackliga föreningsväsen och att främja arbetsfreden. Nu berörda fråga torde böra övervägas i samband med den utredning, som sålunda av riksdagen begärts och om vars igångsättande jag har för avsikt att senare hemställa.»

Dessa skäl torde jämväl kunna åberopas mot upptagande i lagen av åtskilliga andra, nu föreslagna bestämmelser, t. ex. 4 och 11 §§. Att sådana bestämmelser, ehuru innefattande en specialreglering på föreningsrättens och arbetsrättens områden, likväl beretts plats i lagstiftningen beror tydligen på deras nära sammanhang med de frågor, vilka denna lagstiftning behandlar. Då så i vissa fall skett, finnes intet skäl varför icke också den av landsorganisationen föreslagna bestämmelsen skulle kunna inryckas i lagen. De praktiska skäl, som tala härför, måste tillerkännas betydelse framför de formella och systematiska, vilka anföras i propositionen. Lagstiftningen måste avse att opartiskt och effektivt förhindra illegitima stridsåtgärder, från vilkendera av de tvistande parterna de än härröra, och det är därför nödvändigt att parterna, så långt detta står i lagstiftarens makt, betagas möjlighet att kringgå lagens bestämmelser.

Genom den föreslagna bestämmelsen om skyldighet för arbetsgivare (ev. även för arbetare) att på anfordran uppgiva skäl för uppsägning av arbets-

avtal skulle väl dylikt kringgående icke kunna *förhindras*, men uppenbarligen skulle, såsom i landsorganisationens uttalande anfördes, möjligheterna att bedöma, huruvida rättsstridigt syfte föreligger, ställa sig annorlunda, om uttryckliga skäl för uppsägningen kunde påfordras, än om den uppsagde, såsom nu är och enligt propositionen bleve fallet, vore betagen möjligheten att påfordra besked härutinnan.

Aberopande det anförda hemställes,

att riksdagen för sin del antager följande bestämmelse att såsom särskild paragraf ingå under avdelningen Om meddelande av förbud m. m.

Vid uppsägning av arbetsavtal vare den som verkställt uppsägningen pliktig att, när det av motparten påfordras, uppgiva skäl för uppsägningen. Åsidosättes dylik förpliktelse, äger domstolen förelägga den tredskande att vid vite fullgöra densamma samt honom till sådant vite fälla.

Stockholm den 9 februari 1935.

Sigfrid Hansson.
